

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

قرآن و پدیدہ شناسی نفاق و نفوذ

به انضمام سخنان مقام عظمیٰ رہبر بی (مدظلہ العالی) درباره نفوذ

محمد میرزایی

استادیار دانشگاه علوم اسلامی رضوی

سرشناسه.....	میرزایی، محمد. ۱۳۵۰ -
عنوان و نام پدیدآور.....	قرآن و پدیده‌شناسی نفاق و نفوذ: به انضمام سخنان مقام معظم رهبری سندی درباره نفوذ/ محمد میرزایی.
مشخصات نشر.....	مشهد: دانشگاه علوم اسلامی رضوی. ۱۳۹۶.
مشخصات ظاهری.....	[۲۲۴] ص.
شابک.....	۹۷۸-۶۰۰-۷۰۴۴-۲۷-۸
وضعیت فهرست‌نویسی:..	فیا.
یادداشت.....	کتابنامه به صورت زیرنویس.
موضوع.....	خامنه‌ای، علی، رهبر جمهوری اسلامی ایران، ۱۳۱۸ -- نظریه درباره منافقان
موضوع.....	Khamene'i, Ali, Leader of IRI, 1939 -- Views on Monafeqan
موضوع.....	خامنه‌ای، سید علی، رهبر جمهوری اسلامی ایران، ۱۳۱۸ -- دیدگاه درباره فتنه و فتنه‌انگیزی
موضوع.....	Khamenei, Ali, Leader of IRI -- Views on sedition
موضوع.....	منافقان
موضوع.....	Munafiqun*
موضوع.....	منافقان در قرآن
موضوع.....	Munafiqun in the Qur'
موضوع.....	جنبه‌های قرآنی
موضوع.....	Hypocrisy -- Qur'anic teaching
موضوع.....	جنبه‌های مذهبی -- اسلام
موضوع.....	Sedition -- Religious aspect -- Islam
شناسه افزوده.....	دانشگاه علوم اسلامی رضوی
رده‌بندی کنگره.....	۱۳۹۵ / م ۶ / ۲۵
رده‌بندی دیویی.....	۲۹۷/۶۳۲
شماری کتاب‌شناسی ملی.....	۴۶۳۹۷۹۴

قرآن و پدیده‌شناسی نفاق و نفوذ

به انضمام سخنان مقام معظم رهبری سندی درباره نفوذ

نویسنده: حجت الاسلام دکتر محمد میرزایی (استادیار دانشگاه علوم اسلامی رضوی)
 ارزیابان علمی: حجت الاسلام دکتر جواد ایروانی (دانشیار دانشگاه علوم اسلامی رضوی)
 و حجت الاسلام علی جلائیان اکبرنیا (عضو هیئت علمی دانشگاه علوم اسلامی رضوی)

ویراستار: هادی بزدی ثانی

طراح جلد: حمید نخعی

چاپ اول: اسفند ۱۳۹۵

شمارگان: ۵۰۰ نسخه

قیمت: ۱۱۰۰۰ ریال

حروفچینی و صفحه‌آرایی: واحد نشر دانشگاه علوم اسلامی رضوی

چاپ و صحافی: مؤسسه چاپ و انتشارات آستان قدس رضوی

مرکز توزیع: مشهد مقدس: حرم مطهر، انتشارات دانشگاه علوم اسلامی رضوی

صندوق پستی: ۹۱۷۳۵-۱۱۹۳ تلفن و دورنگار: ۰۵۱-۳۲۲۳۶۸۱۷

www.razavi.ac.ir

حق چاپ محفوظ است

فهرست مطالب

۱۱		سخن ناشر
۱۳		مقدمه
۱۷		فصل اول: مفهوم شناسی نفاق و انواع آن
۱۷		گفتار اول: آشنایی با چند مفهوم
۱۷		گفتار دوم: مراتب نفاق
۱۷		گفتار سوم: گونه شناسی نفاق
۱۷		گفتار چهارم: نفاق به اعتبار حوزه رفتاری انسان
۱۹		فصل اول: مفهوم شناسی نفاق و انواع آن
۱۹		گفتار اول: آشنایی با چند مفهوم
۱۹		الف. اسلام
۲۰		ب. ایمان
۲۱		ج. کفر
۲۲		د. نفاق
۲۳		گفتار دوم: مراتب نفاق
۲۴		الف. نفاق پرخطر
۲۶		ب. نفاق کم خطر
۲۹		ج. نفاق ریاکارانه
۳۴		گفتار سوم: گونه شناسی نفاق

- ۳۵..... نفاق به اعتبار زمان پیدایش در انسان
- ۳۵..... ۱. نفاق اولیه
- ۳۶..... ۲. نفاق ثانویه
- ۳۸..... گفتار چهارم: نفاق به اعتبار حوزه رفتاری انسان
- ۳۹..... الف. نفاق سیاسی
- ۴۱..... ب. نفاق اخلاقی - اجتماعی
- ۴۳..... فصل دوم: تاریخچه نفاق در اسلام
- ۴۳..... گفتار اول: پیدایش نفاق در صدر اسلام، مکه یا مدینه؟
- ۴۳..... گفتار دوم: تقیه و نفاق، شباهت‌ها و تفاوت‌ها
- ۴۳..... گفتار سوم: گونه‌شناسی تقیه
- ۴۳..... گفتار چهارم: ادا، شروعیّت تقیه
- ۴۳..... گفتار پنجم: تفاوت ریز نفاق
- ۴۵..... فصل دوم: تاریخچه نفاق در اسلام
- ۴۵..... گفتار اول: پیدایش نفاق در صدر اسلام، مکه یا مدینه؟
- ۴۶..... الف. دیدگاه اول و دلایل آن
- ۴۷..... دلیل اول
- ۴۷..... دلیل دوم
- ۴۸..... ب. دیدگاه دوم
- ۴۹..... دیدگاه و استدلال نگارنده
- ۵۰..... یک. واژه‌های هم‌خانواده با نفاق در آیات قرآن
- ۵۳..... دو. سوره‌های مکی و آیات نفاق
- ۵۶..... گفتار دوم: تقیه و نفاق، شباهت‌ها و تفاوت‌ها
- ۵۶..... تقیه در کلام دانشمندان
- ۵۷..... گفتار سوم: گونه‌شناسی تقیه
- ۵۷..... الف. انواع تقیه از نظر شکل و کیفیت
- ۵۷..... ۱. تقیه کتمان
- ۵۸..... ۲. تقیه اظهار
- ۵۸..... ب. انواع تقیه از نظر انگیزه و اهداف تقیه‌کننده
- ۵۹..... ۱. تقیه خوفی (حفظی)
- ۵۹..... ۲. تقیه مداراتی
- ۵۹..... ج. انواع تقیه به حسب شخص تقیه‌کننده
- ۶۰..... د. انواع تقیه به حسب شخص تقیه‌شونده

۶۰	۵. انواع تقیه به حسب مورد تقیه
۶۱	گفتار چهارم: ادله مشروعیّت تقیه
۶۱	الف. مبنای عقلی تقیه
۶۲	ب. تقیه در قرآن
۶۲	آیه اول
۶۳	آیه دوم
۶۵	آیه سوم
۶۷	ج. تقیه در روایات
۶۸	نتیجه گیری
۶۹	گفتار پنجم: ثبوت ریا و نفاق
۷۱	فصل سوم: عوامل پیدایش نفاق
۷۱	گفتار اول: پیروی از هوای نفس
۷۱	گفتار دوم: ترس و طمع
۷۱	گفتار سوم: بحران هویت
۷۱	گفتار چهارم: دروغ و خیانت
۷۱	گفتار پنجم: تردید همیشگی
۷۱	گفتار ششم: بخل
۷۱	گفتار هفتم: ناشکیبایی
۷۳	فصل سوم: عوامل پیدایش نفاق
۷۳	گفتار اول: پیروی از هوای نفس
۷۶	گفتار دوم: ترس و طمع
۷۹	گفتار سوم: بحران هویت
۸۱	گفتار چهارم: دروغ و خیانت
۸۳	گفتار پنجم: تردید همیشگی
۸۴	گفتار ششم: بخل
۸۶	گفتار هفتم: ناشکیبایی
۸۹	فصل چهارم: نشانه های نفاق و ویژگی های منافقان
۸۹	گفتار اول: نشانه های نفاق
۸۹	گفتار دوم: ویژگی های فکری و رفتاری منافقان
۹۱	فصل چهارم: نشانه های نفاق و ویژگی های منافقان
۹۱	گفتار اول: نشانه های نفاق
۹۱	الف. تذبذب

- ۹۲..... ۱. تذبذب در تنگناها
- ۹۳..... ۲. تذبذب در عرصه سیاست
- ۹۴..... ۳. تذبذب در پرستش
- ۹۵..... ب. چرب‌زبانی
- ۹۶..... ج. دروغ‌گویی
- ۹۸..... د. خیانت
- ۱۰۰..... ه. دشمنی با علی بن ابی طالب (ع)
- ۱۰۲..... گ. بار دوم: ویژگی‌های فکری و رفتاری منافقان
- ۱۰۲..... الف. ویژگی فکری منافقان
- ۱۰۲..... ۱. شیطان‌صفتی
- ۱۰۵..... یک. یکی ستیز و بدخواه
- ۱۰۷..... دو. پیمان شکنی
- ۱۰۹..... سه. یرنگ و پرو
- ۱۱۰..... ۲. شایعه‌پراکنی
- ۱۱۰..... یک. شایعه‌پراکنی با هدف تخریب اعتقادات
- ۱۱۲..... دو. شایعه‌پراکنی با هدف اختلاف‌افکنی میان نخبگان
- ۱۱۲..... سه. شایعات اخلاقی با هدف سیاسی
- ۱۱۵..... ۳. کینه‌توزی
- ۱۱۷..... ۴. فرصت‌طلبی
- ۱۱۷..... یک. فرصت‌طلبی از امکانات و ظرفیت
- ۱۱۹..... دو. فرصت‌طلبی در رخدادها و اتفاقات جامعه
- ۱۲۱..... ۵. مدعی‌گری و مصلح‌نمایی
- ۱۲۲..... ب. ویژگی رفتاری منافقان
- ۱۲۳..... ۱. رفتار عبادی
- ۱۲۳..... خمودگی و بی‌حالی
- ۱۲۵..... ۲. رفتار اقتصادی
- ۱۲۵..... یک. خودداری از پرداخت حقوق مالی
- ۱۲۷..... دو. جلوگیری از کمک مالی دیگران
- ۱۲۸..... سه. تلاش برای از بین بردن سرمایه‌های انسانی و ملی
- ۱۲۹..... ۳. رفتار سیاسی
- ۱۲۹..... یک. ناچیزانگاری مسلمانان
- ۱۳۱..... دو. چشم‌پستن بر امدادهای الهی

۱۳۳	سه. بزرگ‌نمایی دشمن
۱۳۴	چهار. افشای اسرار حکومتی
۱۳۵	۴. رفتار نظامی
۱۳۵	یک. ترس و دلهره
۱۳۸	دو. بهانه‌جویی
۱۴۰	سه. رفاه‌طلبی
۱۴۱	چهار. سخت جلوه‌دادن اوضاع جنگ و درگیری
۱۴۱	پنج. نافرمانی و فرار از جنگ
۱۴۳	۵. رفتار در برابر کفر و نظام سلطه
۱۴۳	یک. ولایت‌پذیری کفار
۱۴۶	دو. نابخردانه دادن به نظام سلطه و کفر
۱۴۸	سه. ارتباط با بیگ‌بکان
۱۵۱	فصل پنجم: راهبرد مهار نفاق از دیدگاه رآن کریم
۱۵۱	گفتار اول: راهبردهای فرهنگی-اجتماعی مهار نفاق
۱۵۱	گفتار دوم: راهبردهای سیاسی مهار نفاق
۱۵۳	فصل پنجم: راهبرد مهار نفاق از دیدگاه قرار ک
۱۵۴	گفتار اول: راهبردهای فرهنگی-اجتماعی مهار نفاق
۱۵۴	الف. مدارا و ملایمت، با هدف هدایت‌بخشی
۱۵۷	ب. تبیین صحیح جهان‌بینی توحیدی
۱۵۹	ج. مواظبت از مراکز فرهنگی، اجتماعی و انسان‌ساز نظام اسلامی
۱۶۰	د. تربیت دین‌شناس و مبلغ
۱۶۱	ه. ایجاد محرومیت‌های اجتماعی
۱۶۳	گفتار دوم: راهبردهای سیاسی مهار نفاق
۱۶۳	الف. تقوایشگی مدیران و پرهیز از خطای محاسباتی
۱۶۴	ب. نظارت و مراقبت بر روابط منافقان با کفار
۱۶۵	ج. افزایش توان مدیریتی و کنترل اوضاع سیاسی جامعه
۱۶۶	د. مدیریت جریان نفاق و تبدیل آن به فرصت
۱۶۷	ه. آگاهی‌بخشی عمومی درباره نفاق و منافق
۱۶۸	و. برخورد شکستنده و قهری
۱۷۱	فصل ششم: نفاق، آثار و پیامدها
۱۷۱	گفتار اول: آثار و پیامدهای فردی
۱۷۱	گفتار دوم: آثار و پیامدهای اجتماعی-سیاسی

۱۷۳	فصل ششم: نفاق، آثار و پیامدها.....
۱۷۳	گفتار اول: آثار و پیامدهای فردی.....
۱۷۳	الف. دوری از اندیشه و بینش پاک.....
۱۷۴	ب. خست و تنگ نظری.....
۱۷۶	ج. گمراهی و دوری از مغفرت الهی.....
۱۷۷	د. فرجام ناگوار.....
۱۷۹	گفتار دوم: آثار و پیامدهای اجتماعی - سیاسی.....
۱۷۹	الف. گسترش فساد.....
۱۸۱	ب. محافظه کاری و مصلحت‌اندیشی.....
۱۸۲	ج. اختلاف‌انگیزی.....
۱۸۴	د. اتنا دناپذیری.....
۱۸۵	ه. سلب نفوذ.....
۱۸۷	و. هرج و مرج اجتماعی.....
۱۸۹	پیوست.....
۱۸۹	نفوذ، انواع، آثار و مهار آن از نگاه امام معظم رهبری مدظله‌العالی.....
۱۸۹	پیوست: نفوذ، انواع، آثار و مهار آن از نگاه امام‌المعظم رهبری مدظله‌العالی.....
۱۹۱	اشاره.....
۱۹۴	الف. مفهوم نفوذی.....
۱۹۵	ب. تاریخچه نفوذ در میان ملل مسلمان.....
۱۹۶	ج. اقسام نفوذ به لحاظ فردی و اجتماعی.....
۱۹۶	۱. نفوذ فردی.....
۱۹۸	۲. نفوذ جریانی.....
۱۹۹	۳. نفوذ بین‌المللی.....
۲۰۱	د. انواع نفوذ.....
۲۰۰	۱. نفوذ سیاسی.....
۲۰۲	۲. نفوذ فرهنگی.....
۲۰۵	۳. نفوذ اقتصادی.....
۲۰۶	۴. نفوذ اجتماعی.....
۲۰۷	۵. نفوذ قومیتی و مذهبی.....
۲۰۸	۶. نفوذ نظامی و امنیتی.....
۲۰۸	ه. ابزارهای نفوذ دشمن.....
۲۰۸	۱. فرهنگ و هنر.....

۲۰۹	۲. اقتصاد
۲۰۹	۳. مذاکره و ارتباط نزدیک
۲۱۱	۴. علمای دریاری
۲۱۱	۵. ایجاد اختلاف بین افراد، ملت‌ها و دولت‌ها
۲۱۲	۶. رسانه‌ها
۲۱۲	و. آثار نفوذ
۲۱۲	۱. از بین بردن استقلال کشور
۲۱۳	۲. تضعیف و افع ملی
۲۱۳	ز. راه‌های جائیز از نفوذ
۲۱۳	۱. اجرای شیعت اسلامی
۲۱۳	۲. ارتقای معرفت و پست مردم
۲۱۴	۳. روشنگری
۲۱۵	۴. ساماندهی و بسیج محرم‌ها و امور
۲۱۵	۵. اقتصاد مقاومتی
۲۱۶	۶. اتحاد قومی و مذهبی
۲۱۶	۷. عزت فردی و جمعی
۲۱۷	۸. استقلال و تکیه بر استعدادهای ملت و داخل جامعه
۲۱۸	۹. حضور مردم در صحنه
۲۱۹	کتابنامه
۲۱۹	الف. منابع فارسی
۲۲۱	ب. منابع عربی

ساختن ناشر

نگاهی گذرا به تاریخ اسلام نشان می‌دهد که ساق یکی از آسیب‌های جدی در جامعه اسلامی است که به گونه‌های مختلف ریان‌های گاه جبران‌ناپذیرش را به‌جای می‌نهد و باعث گسیختگی شالوده جامعه می‌شود. نفع عروه بر ایجاد دودستگی و تفرقه در میان مردم، موجب نفوذ دشمنان خودی و غیرخودی به درون ساختارهای دینی، سیاسی، فرهنگی، اقتصادی و... می‌گردد. همین امر، توجه به زمینه‌ها و علل شکل‌گیری نفاق را دوچندان می‌سازد. از این رو، مرکز پژوهش‌های علمی و تحقیقاتی امام علی (ع) رضوی با چنین دغدغه‌ای اقدام به چاپ و نشر کتاب حاضر کرده است. این کتاب که به قلم یکی از اعضای هیئت علمی دانشگاه، جناب حجت‌الاسلام دکتر میرزایی، نگاشته شده است، به واکاوی علل بروز نفاق از منظر قرآن کریم در سطوح فردی و اجتماعی می‌پردازد و راهکارهای رفع و دفع آن را پیش می‌نهد. مؤلف در این راه، افزون بر تعالیم دینی به‌ویژه قرآن کریم، از آموزه‌های جامعه‌شناختی و روان‌شناسی نیز غافل نبوده و نتایجی را به‌دست داده است که خوانندگان عمومی و دانشگاهی را اقناع

می‌کند. سخنان و رهنمودهای مقام معظم رهبری، حضرت آیت‌الله العظمی خامنه‌ای مدظله‌العالی، درباره نفوذ و ویژگی‌های آن، حسن ختام کتاب حاضر است. در پایان، تلاش‌های بی‌دریغ همه کسانی را که در ارزیابی علمی و آماده‌سازی و چاپ و نشر این اثر نقشی داشته‌اند، ارج می‌نهم و برای مؤلف محترم موفقیت‌های روزافزون را از ایزد منان مسئلت می‌کنیم.

مرکز پژوهش

دانشگاه علوم اسلامی رضوی

www.ketab.ir

مقدمه

پدیده خطرناک و پنهان تمدن یکره از بوانع بزرگ پیشرفت جوامع است. وجود این پدیده را می‌توان به‌خوبی در بخشی از تاریخ اسلام حس کرد و شاهد افرادی سست‌عنصر و فرصت‌طلب بود که محافظه‌کارانه و از سر نفاق، در میان صفوف مسلمانان نفوذ کردند و با پوشیدن لباس خودی اتحاد مسلمانان را هدف قرار دادند.

امروز این پدیده که بنیان زندگی فردی و اجتماع را به‌تدریج از میان می‌برد و بزرگ‌ترین آسیب برای دین شمرده می‌شود، چهره‌ای نوین به‌خود گرفته و در عرصه‌های گوناگون به‌ویژه در عالم سیاست، روح اعتماد و نگاه احترام‌آمیز انسان‌ها به یکدیگر را از میان برده است. بررسی‌های تاریخی نشان می‌دهند که نفوذ در زمینه‌های گوناگون و در زمان‌های مناسب، دروغ را راست نمایانده و باطل را حق جلوه داده است تا با این حربه، بدعت و انحراف را در مفاهیم دینی پدید آورد.

پس از تشکیل حکومت نبوی در مدینه، مشکل‌سازترین جریان مخالف با پیامبر اکرم ﷺ جریان نفاق بود. قرآن کریم در بیش از سیصد آیه، به توصیف روحیات و اهداف و راهبردهای منافقان پرداخته و آنان را دشمنان واقعی مسلمانان شمرده و از

رابطه با آنان به شدت پرهیز داده است: ﴿هُمُ الْعَدُوُّ فَاحْذَرُوهُمْ قَاتَلَهُمُ اللَّهُ أَنَّى يُؤْفَكُونَ﴾؛ «اینان دشمن واقعی‌اند. پس، از آنان پرهیز. خدا آنان را بکشد! چگونه [با دیدن این دلایل روشن، از حق به باطل] منحرف می‌شوند؟».

از دید قرآن کریم منافقان فسادپیشگانی فاسق و به دور از درک و شعورند^۱ که به دلیل آلودگی درونی‌شان نه تنها هم‌منشینان کفار در آتش‌اند،^۲ بلکه جایگاهشان در فروترین درجات دوزخ است، بی‌آنکه یار و فریادرسی داشته باشند.^۳

در دهیه‌های پس از پیامبر اکرم ﷺ نیز پدیده نفاق و نفوذ را می‌توان دید، چنان‌که ایشان در تفسیر ایند، زگر، مسلمانان را از نفوذ اندیشه منافقان در جامعه اسلامی زنهار می‌داد و می‌فرمود:

اگر آنچه مرا می‌انست شما نیز به آن آگاه بودید، فراوان می‌گریستید و کمتر می‌خندیدید؛ زیرا نفاق، ظاهر خواهد گشت و در نتیجه، امانت‌داری از میان می‌رود، رحمت فروکده می‌کند، امانت‌دار متهم می‌شود، خیانت‌پیشه امین می‌گردد، و فتنه‌ها مانند پارسای شب تار، بر شما پی‌درپی فرود می‌آیند همچون حرکت قافله شترانی پیر و سیاه‌موی.^۴

پیامبر ﷺ در بیانی دیگر، به حضرت علی رضی الله عنه می‌فرمود:

من برای امتی نه از مشرک هراسانم و نه از مؤمن رسان، بلکه از فردی منافق بیم دارم که به حکم شرع داناست و چیزی را می‌گوید که پنهان می‌شمارید، ولی کاری را می‌کند که ناروایش می‌دارید.^۵

امیرالمؤمنین علی رضی الله عنه نیز در خطبه‌ای به توصیف روحیات منافقان پرداخته و ویژگی‌های نفاق را تبیین کرده است:

۱. منافقون (۶۳): ۴.

۲. بقره (۲): ۱۲؛ توبه (۹): ۶۷.

۳. نساء (۴): ۱۴۰ و ۱۵۱؛ توبه (۹): ۴۹، ۶۸ و ۹۵؛ احزاب (۳۳): ۷۳؛ تحریم (۶۶): ۹.

۴. نساء (۴): ۱۴۵.

۵. عبدالرحمن حسن جنبکه میدانی، ظاهرة النفاق، ج ۱، ص ۲۳.

۶. سید رضی، نهج البلاغه، نامه ۲۷.

شما را از منافقان بر حذر می‌دارم. آنان گمراه‌اند و گمراه‌کننده؛ خطاکارند و به خطا وادارنده. هر بار رنگی می‌گیرند و در حالاتی گوناگون ظاهر می‌شوند و شیوه‌ای در پیش می‌گیرند تا شما را گمراه کنند.... دل‌هایشان بیمار است و ظاهرشان آراسته. در خفا این سو و آن سو می‌روند. توصیفاتشان به دارو ماند و گفتارشان به ظاهر شفاست، ولی عملشان دردی است بی‌درمان. بر آسایش مردم رشک می‌برند و بر گرفتاری دیگران می‌افزایند. رشته امید را می‌گسلند، در هر راسی کسانی را فدای خود می‌کنند، هر کسی را شفاعتگر و یاری‌رسان خویش می‌دانند، به یکدیگر مدح و ثنا قرض می‌دهند، و برای هر غمی اشکی می‌افشانند. چشم به دریافت پاداش دارند و در خواست خود سماجت می‌ورزند.... برای هر حقی باطلی می‌آورند، و برای هر راستی کژی، و برای هر زنده‌ای قاتلی، برای هر دری کلیدی، و برای هر شبی چراغی. سخن باطل می‌گویند و آن را حقی جا می‌دهند. در توصیف، تزویر می‌کنند؛ راه باطل را آسان نشان می‌دهند و راه حق را سنگ و پیچیده. اینان حزب شیطان‌اند و زبانه‌های آتش. آگاه باشید که حزب شیطان به ما زیانکارانند.^۱

از این رو، شناخت پدیده مذموم و نفاق، از نفاق ضروری است تا بتوان روابط انسانی را از آسیب‌های آن مصون داشت. نیز بایست به این نکته توجه شود که امروز بسیاری از جریان‌های نفوذی در متن حاکمیت از میانه از کانال نفاق وارد شده و توانسته‌اند با گسترش بی‌اعتمادی در جامعه، به خواسته‌های سیاسی و فرهنگی خود برسند.

کتاب حاضر در فصول شش‌گانه‌اش با تکیه بر آموزه‌های قرآنی مرتبط با پدیده نفاق و با استناد به منابع تفسیری، اخلاقی، روایی، تاریخی، روان‌شناسی و جامعه‌شناسی، به بررسی این پدیده پرداخته است. فصل اول شامل مفهوم‌شناسی، انواع و اقسام نفاق به اعتبار مراتب، زمان و عرصه پیدایش آن است. فصل دوم به تاریخچه نفاق در اسلام اشاره دارد و به بیان مستدل تفاوت نفاق و تقیه و تشابهات آن با ریا پرداخته است. فصل

سوم بیانگر عوامل پیدایش نفاق در انسان است. فصل چهارم در قالب دو گفتار، نشانه‌های نفاق و ویژگی‌های فکری و رفتاری منافقان را تبیین کرده است. فصل پنجم از راهبردهای فرهنگی، اجتماعی و سیاسی مهار نفاق سخن می‌گوید و فصل ششم که پایان‌بخش کتاب است، به آثار و پیامدهای مخرب پدیده نفاق از دیدگاه قرآن کریم می‌پردازد. امید است رهاورد این پژوهش، فهمی صحیح از پدیده نفاق و نفوذ را از منظر قرآن کریم، فرآوری خوانندگان نهد و آنان را با نفاق و گونه‌های متفاوت آن و چگونگی مهار نفاق و نفوذ منافقان آشنا سازد.

حسن تمام از جانب سخنان و بیانات رهبر معظم انقلاب، حضرت آیت‌الله العظمی خامنه‌ای مدظله‌العالی در باره نفوذ، انواع و آثار آن است. شایان ذکر است که سخنان معظم‌له عیناً از سایت اطلاع‌رسانی مقام معظم رهبری گرفته شده است و مؤلف تنها به دسته‌بندی موضوعی و عنوان‌گذاری‌های مناسب پرداخته است. امیدوارم رهنمودهای حکیمانه ایشان چراغ راه مسئولان و مدیران کشور باشد.

در پایان، از همه کسانی که در آماده‌سازی و چاپ و نشر این کتاب کوشیده‌اند؛ به‌ویژه معاونت محترم پژوهشی و مرکز پژوهش‌های علمی، علوم اسلامی رضوی که از هیچ تلاشی دریغ نکردند، سپاسگزاری می‌کنم.

محمد میرزایی

دانشگاه علامه اسلامی رضوی